

Zemřel významný český virolog doc. MUDr. Dimitrij Slonim, CSc.

An important Czech virologist, Assoc. Prof. Dimitrij Slonim, PhD passed away

Foto: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/207522160100011-na-plovarne-s-dimitrijem-slonimem/>

Ve věku nedožitých 92 let zemřel po krátké nemoci významný český virolog doc. MUDr. Dimitrij Slonim, CSc., který zasvětil celý svůj život virologii a imunologii a byl proslulý v České republice i v zahraničí. Dimitrij Slonim se narodil 4. srpna 1925 a zemřel 3. ledna 2017.

Studium na lékařské fakultě University Karlovy v Praze zahájil v roce 1945 a promoval v roce 1951. Jeho zájem o mikrobiologii se však datuje již od studentských let na gymnáziu ve Strakonících.

Již v roce 1940 se seznámil s odbornou literaturou a v domácích podmínkách ovládl základní techniky pěstování bakterií, jejich mikroskopování a manipulace s nimi. Svou první vědeckou práci publikoval v roce 1940 v časopisu *Vesmír* a k maturitě v květnu 1944 předložil dvě práce z oboru mikrobiologie.

Dimitrij Slonim pracoval 51 let (1944–1995): po maturitě jako laborant v nemocnici ve Strakonících, během studií na lékařské fakultě jako demonstrátor, pomocná vědecká síla a asistent v Ústavu imunologie na lékařské fakultě University Karlovy v Praze, kde po promoci pokračoval jako odborný asistent. Od roku 1956 pracoval ve vedoucích pozicích v Ústavu sér a očkovacích látek (ÚSOL). V letech 1969–1970 pracoval jako stipendista v Connaught Research Labs. v Torontu. Z místa vedoucího odboru virologie ÚSOL odešel roku 1986 po dosažení věku 60 let a do roku 1995 zde ještě působil jako vedoucí vědecký pracovník.

Po celou dobu své vědecké a pracovní dráhy byl doc. Slonim aktivní pedagogicky na lékařských fakultách University Karlovy v Praze a v Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, kde přednášel a vedl studenty, školil vědecké aspiranty, oponoval kandidátské a habilitační práci. Jeho přednášková činnost zanechala i po létech zářivou vzpomínku v myslích, jeho dnes již bývalých, studentů. V roce 1965 byl na 3. LFH UK jmenován docentem virologie. Jmenování profesorem virologie, které by si Doc. Slonim plně zasloužil, bohužel zabránily totalitní manýry, které podmiňovaly podání návrhu na jmenování jeho vstupem do KSČ, což pan docent razantně odmítal.

Během jeho třicetiletého působení v ÚSOL bylo na pracovišti jím vedeném vyvinuto a zavedeno do výroby pro celostátní užití 7 antivirových očkovacích látek a 27 diagnostických preparátů. Se svým výzkumným týmem dosáhl významných vědeckých výsledků a publikoval prioritní práce v oblasti virologie: chřipky, newcastelské nemoci, evropské klíšťové encefalitidy, poliomyelitidy, spalniček, příušnic, vztekliny a pravých neštovic.

Tento výzkum také vyústil v zavedení výroby očkovacích látek v ČSR: inaktivovaná vakcína proti poliomyelitidě,

živá vakcína proti neštovicím, inaktivovaná vakcína proti vzteklině, živá vakcína proti spalničkám, živá vakcína proti příušnicím, kombinovaná živá vakcína proti spalničkám a příušnicím.

Tým doc. Slonima byl první na světě (v letech 1959–1960), kdo souvisle vyráběl orální živou vakcínu proti poliomyelitidě, aplikoval ji k celostátní masové očkovací akci u dětí ve věku 2 měsíce – 15 let a kdo vědecky prokázal, že tento způsob vakcinace vedl od roku 1960 v bývalé ČSR k vymýcení poliomyelitidy do nulových hodnot. Tyto prioritní zkušenosti byly použity k vypracování prvních WHO požadavků pro výrobu a kontrolu orální poliovakcíny a doc. Slonim byl jedním ze tří odborníků WHO, kteří tyto požadavky sestavili.

V rámci polioeradikačního programu WHO byly ustaveny v jednotlivých státech Národní komise pro certifikaci polioeradikace. V České republice byla tato komise ustavena a jmenována ministrem zdravotnictví v roce 1996. Doc. Slonim byl předsedou komise až do roku 2005, dále pak jejím členem ve funkci odborného poradce.

Doc. Slonim osobně úzce spolupracoval s Ministerstvem zdravotnictví a významným způsobem přispěl k ochraně veřejného zdraví. V šedesátých letech minulého století byl iniciátorem zavedení účinné plošné vakcinace proti poliomyelitidě a význačnou měrou se tak zasloužil o vymýcení paralytických forem této infekce v ČR. Z pohledu Ministerstva zdravotnictví patří mezi jeho nepřehlédnutelné zásluhy i vývoj vakcíny proti spalničkám a příušnicím a podíl na přípravě koncepce eliminace spalniček v České republice.

Díky práci doc. Slonima patřila ČSR v letech 1965–1966 mezi čtyři země na světě, které vyvinuly a souvisle vyráběly lyofilizovanou živou vakcínu proti pravým neštovicím, která vyhovovala požadavkům WHO na bezpečnost, účinnost a tepelnou stabilitu. Tyto prioritní zkušenosti byly použity k vypracování WHO požadavků pro výrobu a kontrolu vakcíny proti variole, jejíž použití vedlo k celosvětovému vymýcení pravých neštovic (1977) v programu WHO „Smallpox eradication“. Doc. Slonim byl členem skupiny odborníků WHO, kteří tyto požadavky sestavili.

Celostátní použití vakcín proti spalničkám a příušnicím vedlo v ČSR (ČR) k eliminaci spalniček a významnému snížení počtu případů příušnic. Doc. Slonim byl mezinárodně věhlasným virologem, desítky let spolupracoval s WHO, publikoval stovky odborných a vědeckých článků a podílel se na autorství řady monografií.

Vzhledem k nepřehlédnutelným zásluhám doc. Slonima v oblasti očkování proti infekčním nemocem navrhl v roce 2010 hlavní hygienik ČR České lékařské komoře jeho ocenění v podobě udělení významného titulu Rytíř českého lékařského stavu. Žádosti hlavního hygienika ČR však bohužel nebylo vyhověno.

Společnost pro epidemiologii a mikrobiologii ČLS JEP ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví předložila opa-

kovaně (2014 a 2015) prezidentu republiky návrh na udělení státního vyznamenání. Tento návrh nebyl vyslyšen, přestože byl podpořen vědeckými a odbornými autoritami i Senátem Parlamentu ČR.

V roce 2014 udělil Senát Parlamentu ČR doc. Slonimovi stříbrnou pamětní medaili Senátu.

Na svém pracovišti byl oblíbeným vedoucím, který sice nikomu po pracovní stránce nic neodpustí, ale byl vážený pro svůj humor a kamarádství i mimo pracoviště. Jeho skromnost a přímost byla ceněna jeho tehdejšími kolegy Marešem, Dřevem, Vonkou a mnoha dalšími, i s jeho tehdy námi možná, ne vždy doceněnými radami.

Všichni, kdož jsme měli možnost s panem docentem spolupracovat si jej připomínáme jako excelentního odborníka s širokým rozhledem v oboru virologie a také samozřejmě jako vzácného člověka s obrovskou mírou tolerance, pochopení a láskou ke kultuře a k historii umění.

*Sylvie Kvášová
Pavla Křížová
Jitka Částková
Vladimír Polanecký*

*Po dohodě šéfredaktorů otištěno i v časopisu *Epidemiologie, mikrobiologie a imunologie*.*

Vzpomínka starostky města Blatná

Je mi velkou ctí, že mohu vyjádřit poděkování panu doc. MUDr. Slonimovi za vše, co pro naše město vykonal. Všichni, kdo pana doktora znali, ví, že o žádná poděkování nestál. Byl to mimořádně slušný a skromný člověk. Dimitrij Slonim se v mnoha ohledech podílel na kulturních aktivitách města. Spolupodílel se na výstavě „Po červené muzeem“ (2014) nejen svými vzpomínkami na A. Trávníčka, značkaře blatenského, a Ch. Battaglia, ale také hmotně zajistil některé exponáty (např. kánoe) této výstavy. Pomáhal v badatelské činnosti nad fotografickým materiálem z druhé světové války, který byl vystaven v kobkách k 70. výročí konce války (2015). Jeho dílo „*Jak jsem přišel do Blatné*“ se stalo inspirací a předlohou pro výstavu „TEN UMÍ TO A JINÝ TOHLE aneb Jak se živilí lidé na Blatensku“ (2016), a tudíž i zde přiložil pomocnou ruku a své vzpomínky, kterými doplnil naše vědomosti o místních obyvatelích. Jako badatel se zapsal zejména výzkumem Židů na Blatensku. Také se aktivně zapojoval do organizace pietní akce Jom Ha Šoa, vzpomínky na holokaust a jeho obětí z Blatenska.

Setkání s panem doktorem pro mě bylo vždy velmi přínosné a milé. Uchvacovaly mě jeho znalosti, vypravěčský talent a humor. Blatné bude velmi chybět.

*Kateřina Malečková
starostka města Blatná*